

AN INTRODUCTION TO QUALITATIVE RESEARCH

ผู้แต่ง : Uwe Flick

สำนักพิมพ์ : SAGE Publications Ltd, California

ปีที่พิมพ์ : 2009, พิมพ์ครั้งที่ 4, จำนวน 528 หน้า

*“Why use qualitative research? Is there a special need for such an approach in the current situation? Qualitative research is of specific relevance to the social relations, due to the fact of the **pluralization of life worlds**. Key expressions for these pluralization are the new obscurity, the growing individualization of ways of living and biographical patterns, and the dissolution of old social inequalities into the new diversity of milieus, subcultures, lifestyles, and ways of living.” (P.12)*

มีคำถามมากมายสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพในปัจจุบัน อาทิเช่น มีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเรื่องที่ท้าทายมีความสำคัญในการศึกษาเรื่องเฉพาะเจาะจงที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม งานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นข้อเท็จจริงในด้านความคิด ความรู้สึก ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายและแรงผลักดันในแบบแผนความคิด พฤติกรรม และวิถีชีวิตของผู้ในแบบใหม่ ซึ่งองค์ความรู้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เกิดมุมมองในมิติที่เห็นความเป็นไปทั้งหมด รวมทั้งการทำความเข้าใจในเรื่องที่ลึกซึ้งซับซ้อน ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ทางสังคมและการแก้ไขปัญหาที่เฉพาะเจาะจงสิ่งที่ผู้เขียนมีแนวคิดในการถ่ายทอดในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นชุดความรู้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยบทบาทแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการนำไปใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท/เอก) รวมทั้งผู้ที่

¹ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

เกี่ยวข้องทั่วไป ส่วนที่สองเป็นประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพในภาคสนามประกอบด้วย
ข้อเสนอแนะ และวิธีการในการเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีความตรง (Validity) กับ Generalization
คือการนำไปใช้จริงและการแก้ไขปัญหาในหน่วยงานอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการเขียน
งานวิจัยเชิงคุณภาพแก่ผู้อ่านเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญสู่การเป็นวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นมืออาชีพ

เนื้อหาในหนังสือนั้นประกอบด้วย 8 ส่วนโดยมีทั้งหมด 33 บท โดยแต่ละบทจะประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ สรุปประเด็นหลักที่น่าสนใจ กรณีศึกษา
ประสบการณ์ภาคสนาม แบบฝึกหัด และแหล่งค้นคว้า/เอกสารอ้างอิง โดยมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึง
กระบวนการของการทำวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

Part 1: Framework ผู้เขียนได้นำเสนอกล่าวถึงภาพรวมเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจหลัก
พื้นฐาน กรอบแนวคิดในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความสำคัญ ประวัติความเป็นมาของการวิจัย
เชิงคุณภาพ การระบุถึงกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของวิธีการแสวงหาความรู้ 2 วิธีที่แตกต่างกันที่
สำคัญคือ วิธีแบบอนุมาน (Deductive) เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการศึกษาปรากฏการณ์ทางด้าน
กายภาพ (Physical Phenomena) เพื่อตรวจสอบต่อยอดความรู้ดั้งเดิม ข้อเท็จจริงหรือทฤษฎีที่มีมา
ก่อนแล้วซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีอุปมาน (Inductive) ที่เกิดจากรวบรวม
ข้อเท็จจริงย่อยแล้วจึงสรุปรวมไปหาส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
(Social Phenomena) โดยใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ ผู้เขียนได้บรรยายละเอียด
ความแตกต่างของการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมถึงความเชื่อมโยงของการวิจัยทั้งสอง
ประเภทดังกล่าว อีกทั้งได้นำเสนอความเป็นมา ประเภท/ความแตกต่างของการวิจัยของการวิจัยเชิง
คุณภาพ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และยุโรป ข้อคำนึงถึงหลักจริยธรรมของการวิจัยเชิงคุณภาพ
แนวทางปฏิบัติพื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การขอความยินยอม การรักษาความลับ และ
การคำนึงถึงผลกระทบของผู้ให้ข้อมูล

Part 2: From Theory to Text ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้อธิบายหลักการใช้วรรณกรรม การ
วางแผนสำหรับการระบุว่าจะอะไรเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว และองค์ความรู้อะไรบ้างที่ต้องแสวงหา
เพิ่มเติม รวมถึงการเสนอแนะแหล่งองค์ความรู้ต่างๆ การอธิบายปรัชญาและแนวคิดทฤษฎีที่มี
อิทธิพลต่อการวิจัยเชิงคุณภาพ คตินิยมแนวการสร้าง/การตีความในความหมาย ของอัตวิสัยหรือวัตถุ
วิสัย (Subjective or Objective) รวมถึงความแตกต่างระหว่างธรรมชาติของความจริง กับความรู้
ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในสังคม

Part 3: Research Design เป็นการอธิบายถึงการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นการวางแผนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องทำในงานวิจัยซึ่งเป็นผลของกระบวนการทศน์และแนวคิดทฤษฎีรวมทั้งตรรกะ (Logic) ของการวิจัย ที่ต้องใช้ให้เหมาะกับบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยนำรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของ Circular model of Process and Theory (p. 95) การออกแบบคำถามในการวิจัยซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญทำให้นักวิจัยเชิงคุณภาพมีความชัดเจนในสิ่งที่ศึกษา รวมถึงแนะนำการใช้รูปแบบคำถามการวิจัยประเภทต่างๆ การเลือกสนามในการวิจัย และการเข้าถึงสนามวิจัย ข้อเสนอในการเลือกผู้ให้ข้อมูลและแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ เพื่อสร้างและทดสอบคำอธิบายเชิงทฤษฎี

Part 4: Verbal Data เป็นการอธิบายวิธีการเก็บข้อมูล ในรูปแบบคำพูด 3 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์ (Interviews) การเล่าเรื่อง (Narratives) และการสนทนากลุ่ม (Focus groups) การสรุปเทคนิคการนำไปใช้ ข้อดี และจุดอ่อน รวมทั้งเสนอแนะแนวทาง การยกตัวอย่างของการรวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ

Part 5: Observation and Mediated Data กล่าวถึงการเก็บข้อมูลในแต่ละประเภท เช่นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนาม จุดแข็งและจุดอ่อนของวิธีการต่างๆ และการใช้วิธีการอื่น ๆ ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม การศึกษาจากเอกสาร รวมถึงการใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ เช่น กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง หรือวีดีโอเทป การจดบันทึกเป็นรายวัน เป็นต้น

Part 6: From Text to Theory หลังจากใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต/บันทึกภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ที่เหมาะสมกับคำถามในการวิจัยแล้วในส่วนนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการจัดระเบียบข้อมูลจากภาคสนาม ที่เป็นทางกายภาพ และเนื้อหาของข้อมูล ได้แก่ การถอดเทป การจัดเก็บ การลงรหัสข้อมูล การอ่านข้อมูลเพื่อสร้างรหัส ชื่อและนิยามของรหัส การตรวจสอบข้อมูล และประเภทและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกและการวิเคราะห์ข้อมูล

Part 7: Grounded and Writing Qualitative Research ผู้เขียนได้กำหนดประเด็นในการนำเสนอส่วนนี้คือ จะสรุปสิ่งที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีนำเสนอ/เผยแพร่ ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญของ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลทั้งความเที่ยง ความตรงโดยใช้การตรวจสอบ

แบบสามเหลี่ยม (Triangulation Technique) โดยดูความสอดคล้องในเชิงเนื้อหา/ทฤษฎี และบริบทของเรื่องที่ศึกษา ที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างสอดคล้องและครอบคลุม ตรงประเด็น จากนั้นได้นำเสนอรูปแบบการเขียนผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบ Grounding the Text (p. 421)

Part 8: Qualitative Research Integration and Outlook ผู้เขียนได้เน้นย้ำความสำคัญของทฤษฎีสถานฐานราก (Grounded Theory) กับการวิจัยเชิงคุณภาพเพราะว่าวิธีการนี้ มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนพื้นฐานของบริบท (context-based) มีการบรรยายกระบวนการที่ชัดเจน (process-oriented descriptions) และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้น (explanations of the phenomenon) ในสภาพการณ์จริง รวมถึงแนวโน้มของการวิจัยเชิงคุณภาพที่จะพัฒนาบุคคล องค์กร และศาสตร์ด้านต่างๆในอันที่จะสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญและแก้ไขปัญหาอย่างเจาะจงต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เกิดมิติมุมมองที่เห็นความเป็นไปทั้งหมด รวมทั้งเข้าใจ เห็นปัญหาเชิงลึกซับซ้อนที่งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ไม่มี ฉะนั้นหนังสือ **An Introduction to Qualitative Research** เขียนโดย Uwe Flick จึงเป็นการวางพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของทำวิจัยเชิงคุณภาพ ที่จำเป็นต่อนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท/เอก) รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไปในการสร้างผลงานที่มีคุณค่าแก่องค์กร และสังคม (Adding Values and Delivering Results) จึงขอแนะนำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้แนวทางในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน และซับซ้อนศึกษา จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานได้ตรงกับปัญหาและกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้นอีกทั้งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างที่ละเอียดชัดเจน การสรุปองค์ความรู้ที่เป็นประเด็นหลักในแต่ละบทได้อย่างละเอียดและสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย